

Asia: VN/35922/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi sekä luonnos

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Lausuntonne ensihoitopalveluun sisältyvien sekä ensihoitopalveluun sisältyvämmien ambulanssilla toteutettavien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun siirrosta hyvinvointialueille sisältäen ensihoitopalvelun sekä muiden kuljetusten asiakasmaksujen muutokset ja kanavointiratkaisun:**

Saamelaiskäräjät arvioi lausunnossaan esityksen vaikutuksia alkuperäiskansa saamelaisten oikeuksien toteutumiselle sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevaa sääntelyä yhtenäistetään ja varmistetaan, että ensihoitoa sekä ambulanssilla toteutettavia kuljetuksia kehitetään yhtenä kokonaisuutena osana muuta sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Saamelaiskäräjät kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, ettei esitysluonnoksessa ole huomioitu saamelaisten kotiseutualueen erityispiirteitä tai arvioitu vaikutuksia alueelliseen yhdenvertaisuuteen riittävästi.

Saamelaiskäräjät muistuttaa, että saamelaisten kotiseutualue sijaitsee neljän kunnan alueella Lapin hyvinvointialueen alueen pohjoisosissa. Alue on maantieteellisesti laaja ja palvelurakenne on harva. Tästä johtuen saamelaisten kotiseutualueella asuvat ihmiset joutuvat kulkemaan palvelujen perässä pitkiä matkoja, mikä nostaa kynnystä hakeutua palveluihin. Myös saamelaisten kotiseutualueen väestö ikääntyy, jolloin palvelutarve kasvaa. Erityisesti ikäihmisten kotona pärjäämistä on tarve tukea, jotta he voivat elää omankielisessä ympäristössä lähellä omaa sukuaan ja yhteisöään. Monet kuitenkin asuvat pitkän matkan päässä terveydenhuollon yksiköstä, jolloin kotiin vietävien palvelujen merkitys korostuu. Lapin hyvinvointialue on palvelujen järjestämistä koskevissa strategioissaan todennut, että kotiin vietävien palvelujen osalta toimitaan yhteistyössä ensihoidon kanssa. Ensihoidolla on siis tärkeä rooli ihmisten turvallisuuden tunteen varmistamiseksi.

Pitkistä välimatkoista johtuen saamelaisten kotiseutualueen ihminen voi päätyä muiden alueiden asukkaita useammin kulkemaan matkan kotoa sosiaali- ja terveydenhuollon yksikköön ketjutettavalla kyydillä siten, että matkan aikana käytetään sekä taksia tai omaa autoa että ambulanssia. Esitysluonnoksen mukaan tällaisissa tilanteissa asiakas maksaisi sekä taksimatkan omavastuuosuuden että ensihoidon asiakasmaksun. Ensihoitopalvelun asiakasmaksut ja terveydenhuoltolain sääntelyn piiriin otettavat ensihoitopalveluun sisältyvät potilaan kuljetusten maksut kerryttäisivät jatkossa asiakasmaksukattoa ja taas esimerkiksi taksimatkan omavastuuosuus matkakattoa. Asiakasmaksukatto on kuitenkin korkeampi kuin matkakatto. Esitysluonnoksen mukaan tämä johtaisi siihen, että osan asiakkaiden maksuosuus palveluista kasvaisi hieman. Saamelaiskäräjät on huolissaan siitä, että asiakkaiden maksuosuuden kasvaminen osuisi ennen kaikkea saamelaisten kotiseutualueen kaltaisille pitkien välimatkojen alueille, joissa kuljetuspalveluja tarvitaan paljon. Tämä voisi johtaa siihen, että kynnys avun pyytämiseen kasvaisi entisestään.

Saamelaiskäräjät myös kiinnittää huomiota siihen, ettei esityksessä tai sen perusteluissa ole mainittu muita alueiden välisiä eroja. Esimerkiksi Lapin hyvinvointialueen alueella on paljon matkailua, jonka johdosta alueen henkilömäärä on matkailusesongin aikana huomattavasti asukasmäärää korkeampi. Alueen korkeat matkailijamäärät kuormittavat matkailusesongin aikana alueen ensihoitoa, joka pitäisi huomioida alueen ensihoidon mitoituksessa ja rahoituksessa. Mikäli ensihoito mitoitetaan vain alueen asukasmäärän mukaan, voi tämä johtaa siihen, että alueella asuvat ihmiset jäävät vaille tarvitsemaansa palvelua, kun palvelua käyttävät muut kuin alueen tosiasialliset asukkaat. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että ensihoitopalvelujen rahoituksessa huomioitaisiin alueen korkea matkailijamäärä, joka varmistaisi, että kaikkia apua tarvitsevat sitä myös saavat.

2. Lausuntonne muista esitetyistä asiakasmaksumuutoksista (indeksisääntelymuutokset ja käyttämättä jätetyn palvelun maksun muutokset):

Saamelaiskäräjät muistuttaa, että erityisesti saamelaisilla ikäihmisillä on usein pieni eläketurva, joka johtuu yhtenäisen työ- ja työttömyyshistorian puutteesta. Tästä johtuen Saamelaiskäräjät ei kannata uudistuksia, jotka johtavat erityisesti paljon palveluja tarvitsevien ikäihmisten sote-huollon maksujen nousemiseen. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan käyttämättä jätetyn palvelun osalta olisi yksiselitteisesti todettava, että hyväksyttävä syy ajan käyttämättä jättämiseen voisi olla myös se, ettei henkilö ole päässyt paikalle kyytien saatavuudesta tai huonoista keliolosuhteista johtuen. Saamelaiskäräjien tiedossa on tilanteita, joissa henkilö on tilannut taksikyydin, mutta taksi ei ole saapunut paikalle. Erityisesti matkailusesongin aikana taksien saatavuudessa voi olla suuria haasteita.

3. Lausuntonne esityksen vaikutusarvioinneista:

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan esityksen osalta on arvioitava vaikutuksia alueellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseen ja varmistettava, ettei uudistuksesta johtuvat asiakkaiden maksuvastuuta kasvattavat vaikutukset kohdistu ennen kaikkea saamelaisten kotiseutualueen asukkaisiin, jotka usein tarvitsevat kuljetuspalveluita.

4. Edellyttääkö ensihoidon laskutustietojen käsittely muutoksia tietojärjestelmiin (esimerkiksi laskutustietojen saaminen THL:n ylläpitämästä ensihoitorekisteristä hyvinvointialueen laskutusjärjestelmiin)? Arvioi myös muutoksen toimeenpanon aiheuttamia kustannuksia.

-

5. Minkälaisia tietojärjestelmä- ja muita muutoksia ensihoitopalveluun sisältymättömien kuljetusten laskutustietojen käsittely edellyttää? Arvioi myös muutoksen toimeenpanon aiheuttamia kustannuksia sekä toimeenpanoon tarvittava aika.

-

6. Kysymys hyvinvointialueille (mukaan lukien Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä): Millaisia sopimus- ja kilpailutusvaikutuksia esityksellä arvioidaan olevan alueellanne?

-

7. Onko toimialanne lainsäädännössä esteitä sille, että asiakasmaksulakiin nykyisellään sisältyvää viittausta päivähoidon maksuihin (ks. tarkemmin ehdotettu 14 b §) ei jatkossa enää laissa olisi?

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Koivisto Anni
Saamelaiskäräjät